

УДК [658.7:338.46]:796

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2025.1.10>**Т. П. ПАНЮК***кандидат економічних наук, доцент,**професор, завідувач кафедри економіки та управління бізнесом,**Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне, Україна**Електронна пошта: panjuk@ukr.net**<https://orcid.org/0000-0002-2494-6111>*

РОЛЬ УПРАВЛІННЯ ТА ЛОГІСТИКИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ТРЕНЕРА-ВИКЛАДАЧА

Сьогодні окрім навчальної і тренувальної діяльності тренер-викладач повинен передбачати і визначати тенденції розвитку фізичної культури і спорту, володіти знаннями з сервісного обслуговування, транспортування спортивного інвентарю (спорядження), організовувати переїзди та розміщення спортсменів у готелях чи тренувальних базах, які забезпечуються шляхом оволодіння професійними компетенціями під час вивчення основ управління та логістики. Статтю присвячено вивченню особливостей використання управління і логістики у професійній діяльності майбутніми тренерами-викладачами. Підкреслено важливість знань з управління і логістики у професійній тренерській діяльності. Проаналізовано теоретико-методичні аспекти підготовки тренерів у закладах вищої освіти. Охарактеризовано наукові підходи щодо визначення сутності поняття управління: класичний, системний, поведінковий, контингентний, кібернетичний, процесний, економічний та інноваційний. Узагальнено сутність поняття «управління». Визначено основні напрями управлінської діяльності тренера-викладача, а саме: планування та організацію навчального процесу; координацію діяльності учнів (спортсменів); оцінку та контроль; педагогічний аспект; управлінські функції; взаємодію з батьками (для молодших учнів); професійний розвиток. Охарактеризовано наукові підходи щодо визначення сутності поняття логістика: традиційний, системний, інтегрований, підхід через управління, через сталий розвиток, як окрему послугу. Узагальнено сутність поняття «логістика». Визначено основні аспекти значення логістики у роботі тренера-викладача, що включають: організацію навчально-тренувального процесу; матеріально-технічне забезпечення; логістику поїздок та проведення змагань; комунікацію та координацію; використання сучасних цифрових технологій для моніторингу й управління спортивною діяльністю. Підкреслена важлива роль управління та логістики у професійній діяльності тренера-викладача, оскільки вони забезпечують ефективну організацію навчально-тренувального процесу, раціональний розподіл ресурсів та досягнення високих спортивних результатів.

Ключові слова: управління, логістика, професійна діяльність, майбутній тренер-викладач.

Постановка проблеми. Тренер – це професія, що вимагає від людини не тільки знань і навичок, а й особливих якостей. Тренер – це наставник, який допомагає спортсменам досягти їхніх цілей. Він розробляє програми тренувань, проводить заняття, стежить за станом здоров'я спортсменів і мотивує їх займатися далі (Колчинський, 1974).

Професія тренера належить до педагогічних професій і включає у себе ті ж компоненти, що і професія педагога. Діяльність тренера спрямована на управління процесами виховання сучасної людини, засвоєння спортсменами окремих дій, розвиток фізичних якостей і функціональних можливостей організму на високому рівні у специфічних умовах конкретного виду спорту.

Професійна підготовка тренерів викладачів у закладах вищої освіти є важливою складовою

забезпечення якості навчання та розвитку професійної діяльності здобувачів вищої освіти. Це процес який включає у себе не лише знання аспектів фахових предметів, але й набуття практичних навичок з управлінської та логістичної діяльності (Павлюк, 2016).

Сьогодні окрім навчальної і тренувальної діяльності тренер повинен також передбачати і визначати тенденції розвитку фізичної культури і спорту, володіти знаннями з сервісного обслуговування, транспортування спортивного інвентарю (спорядження), організовувати переїзди та розміщення спортсменів у готелях чи тренувальних базах, які забезпечуються шляхом оволодіння професійними компетенціями під час вивчення основ управління та логістики (Гоголь, 2022: 19).

Аналіз досліджень. Проблеми професійного становлення майбутніх тренерів-викладачів

досліджують Н. Воляннюк, М. Герцик, Т. Лахманюк, Є. Павлюк, В. Платонова, Л. Сущенко, О. Федик, Т. Чопик, Б. Шиян та ін. Теоретичним основам визначення понять «управління» присвячені наукові праці М. Альберта, М. Вебера, М. Мескона, Ф. Тейлора, Ф. Хедоуї, А. Файоля, «логістика» – Є. Крикавського, М. Василевського, О. Дейнеги, А. Кальченко, Н. Чухрай та ін. Важливість використання управління і логістики у сфері фізичної культури і спорту розглянуто у роботах Ю. Дубревського, І. Поручинського, В. Поручинського та А. Слешук.

Отже, проаналізувавши дослідження вчених, можна зробити висновок, що даній проблематиці приділяється достатньо уваги, адже підготовка тренерів-викладачів – це підготовка професії перед якою ставиться багато завдань і яка повинна постійно вдосконалюватись.

Мета статті – дослідити особливості використання знань з управління та логістики у майбутній професії тренера-викладача.

Виклад основного матеріалу. Управління і логістика відіграють важливу роль у діяльності тренера-викладача, оскільки вони забезпечують ефективну організацію навчально-тренувального процесу, раціональний розподіл ресурсів та досягнення високих спортивних результатів.

Існує багато наукових підходів щодо визначення сутності поняття «управління».

Згідно класичного підходу, що орієнтований на ефективність організації через чітку структуру, ієрархію та спеціалізацію включає теорії наукового управління (Фредерік Тейлор), адміністративного управління (Анрі Файоль) та бюрократичного управління (Макс Вебер).

Системний підхід розглядає «управління» як взаємодію елементів у межах єдиної системи, ключовим завданням тут є узгодження всіх компонентів для досягнення мети.

Поведінковий підхід, спрямований на взаємодію між людьми в організації, підкреслює важливість мотивації, задоволення потреб співробітників і лідерства та включає теорії Маслоу (ієрархія потреб), Герцберга (двохфакторна теорія мотивації) та теорії лідерства (Слешков, 1993).

Контингентний підхід стверджує, що не існує одного універсального способу управління, і підхід до управління залежить від

конкретної ситуації, контексту, культури організації та середовища. Він включає адаптацію стилів управління відповідно до змін у технології, ринку або внутрішніх процесах.

Згідно кібернетичного підходу «управління» вивчається з точки зору збору, обробки та передачі інформації.

У процесному підході «управління» розглядається як безперервний процес, що складається з певних функцій: планування, організації, мотивації та контролю.

Економічний підхід трактує «управління» з точки зору оптимального використання ресурсів для досягнення економічної ефективності.

Інноваційний підхід, спрямований на стимулювання творчості до інновацій у організації. Це включає підтримку нових ідей, постійну модернізацію процесів і технологій, де важливою частиною є управління змінами та здатність адаптуватися до швидко змінюваного середовища (Фандєєва, 2012: 230).

Отже, управління – це процес планування, організації, мотивації та контролю організації з метою досягнення координації людських, фінансових, природних і технологічних ресурсів, необхідних для ефективного виконання завдань. На думку А. Файоля «керувати – означає прогнозувати, планувати, організовувати, командувати, координувати і контролювати» (Слешков, 1993: 123).

Управлінська діяльність тренера-викладача охоплює ряд важливих аспектів, які сприяють ефективній організації процесу навчання та тренування. Це включає в себе як адміністративні, так і педагогічні функції, що дозволяють тренеру-викладачу досягти високих результатів у розвитку фізичних, технічних та психологічних успіхів підопічних або спортсменів. Наведено основні напрями управлінської діяльності тренера-викладача:

- планування та організація навчального процесу (створення плану тренувань або занять враховуючи індивідуальні потреби учнів або спортсменів; планування програм для різних вікових груп і рівнів підготовки; оцінка результатів навчання та коригування навчального процесу);

- координація діяльності учнів (спортсменів) (формування груп для тренувань, враховуючи їхні фізичні можливості та рівень під-

готовки; мотивація спортсменів до досягнення високих результатів; забезпечення дисципліни на тренуваннях та заняттях);

- оцінка та контроль (постійна оцінка прогресу учнів та спортсменів за допомогою тестувань, аналізу результатів, тренувальних ігор чи змагань);

- педагогічний аспект (розвиток комунікативних навичок для роботи зі спортсменами, розвиток умінь пояснювати складні технічні моменти; підтримка психологічного клімату у команді, допомога спортсменам у подоланні стресових ситуацій, мотивація до досягнення нових цілей);

- управлінські функції (організація спортивних змагань, подій, турнірів чи виступів; ведення документації, звітностей про прогрес спортсменів та організація ефективної комунікації з іншими тренерами та викладачами);

- взаємодія з батьками (для молодших учнів) (підтримка тісного контакту з батьками, інформування про успіхи і проблеми дитини; консультування батьків з питань розвитку учнів або спортсменів, сприяння їх залученню до спортивного процесу);

- професійний розвиток (постійне вдосконалення професійних навичок, участь у тренінгах, семінарах, підвищення кваліфікації; залучення новітніх методик тренувань і викладання сучасних інноваційних технологій у навчальний процес) (Дубревський, 2012: 40).

Отже, управлінська діяльність тренера-викладача є важливим фактором для досягнення високих результатів, розвитку як спортсменів, так і самого тренера. Вміння організувати ефективний тренувальний процес та здійснювати контроль над його результатами є ключем до успіху у спорті та фізичному вихованні.

Різні підходи існують і до визначення сутності поняття «логістика», які залежать від того, на що робиться акцент у дослідженні чи практичному застосуванні.

Так, згідно традиційного підходу логістика розглядається переважно як процес транспортування та зберігання товарів, а також управління запасами. Основна увага приділяється фізичним потокам товарів та ресурсів, зокрема, на планування маршрутів, ефективне використання складських приміщень транспорту.

Системний підхід визначає логістику як частину загальної системи управління підприємством.

Вона охоплює усі етапи ланцюга постачання, включаючи постачання сировини, виробничі процеси, дистрибуцію та зворотні потоки. Це підкреслює важливість інтеграції різних функцій і процесів у єдину систему. Що дозволяє підвищити ефективність і знизити витрати.

Згідно інтегрованого підходу логістика розглядається не тільки як управління транспортом і складськими запасами, а й як стратегічна складова бізнесу, що включає координацію всіх етапів ланцюга постачання від постачальників до кінцевих споживачів.

У підході через управління інноваційними потоками акцент робиться на ефективне управління інформацією в межах логістичних процесів. Це включає в себе використання інформаційних систем для планування і відстеження руху товарів, управління запасами, а також координацію з постачальниками та споживачами. Важливою складовою цього підходу є оптимізація часу ресурсів за допомогою автоматизованих систем і технології обробки даних.

Підхід через сталий розвиток, визначає, що логістика в сучасному світі повинна також враховувати аспекти сталого розвитку та екологічної відповідальності. Це включає зменшення викидів CO₂, використання екологічно чистих технологій транспорту і зберігання товарів, а також оптимізацію логістичних процесів з метою зниження витрат і використання ресурсів. Підхід орієнтований на довгострокову ефективність і мінімізацію негативного впливу на навколишнє середовище.

Також логістика може розглядатися і як окрема послуга, яку можуть підприємства можуть передавати зовнішнім постачальникам логістичних послуг. В цьому випадку важливим є використання аутсорсингу (передача управління логістикою професіоналам) і зосередження уваги на економії витрат, ключових бізнес-проектах підприємства (Смирнов, 2004; Хвищун, 2012).

Кожен з цих підходів підкреслює різні аспекти логістики, їх можна застосовувати залежно від специфіки підприємства або галузі. Всі вони разом створюють комплексне розуміння логістики як невід'ємної частини сучасного бізнесу.

Отже, логістика – це процес планування, організації, управління та контролю товарів,

послуг та інформації від початкової точки до кінцевої з метою задоволення потреб споживачів або бізнесу. Вона включає в себе такі аспекти, як транспортування, зберігання, обробка замовлень, управління запасами, а також ефективне використання ресурсів для мінімізації витрат і максимізації вигоди (Крикавський, 1999).

Логістика відіграє важливу роль у професійній діяльності тренера-викладача, оскільки забезпечує ефективне планування, організацію та управління ресурсами необхідними для проведення навчально-тренувального процесу. Основні аспекти значення логістики у роботі тренера-викладача включають:

- організація навчально-тренувального процесу (планування розкладу тренувань і занять; оптимальний розподіл навантаження між спортсменами; врахування логістичних аспектів під час підготовки до змагань);
- матеріально-технічне забезпечення (забезпечення інвентарем, екіпіруванням та спортивним обладнанням; контроль за станом та своєчасним оновленням матеріальної бази; організація транспортування необхідного спорядження на збори чи змагання);
- логістика поїздок та змагань (планування маршрутів та бронювання транспорту; забезпечення проживання та харчування

спортсменів; організація медичного та відновлювального забезпечення під час поїздок);

– фінансове планування (оптимізація витрат на організацію тренувального процесу та змагань; розрахунок витрат на спортивні заходи, включаючи оплату персоналу, екіпірування та транспорт);

– комунікація та координація (взаємодія з адміністрацією спортивних установ, організаціями змагань та спонсорами; координація роботи тренерського штабу та інших фахівців (лікарів, реабілітологів, дієтологів); використання сучасних цифрових технологій для моніторингу й управління спортивною діяльністю (Поручинська, Поручинський, Слащук, 2022).

Отже, ефективне використання логістики дозволяє тренеру-викладачу створити комфортні умови для спортсменів, оптимізувати процес підготовки та досягати кращих результатів у спортивній діяльності.

Висновки. Отже, управління і логістика у професійній діяльності тренера є невід’ємними складовими, що забезпечують якісний тренувальний процес, ефективне використання ресурсів та досягнення спортивних цілей. Грамотне управління та логістичне планування допомагають мінімізувати ризики, оптимізувати підготовку спортсменів і створити умови для їхніх успішних виступів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вчення про управління. Наука управляти: з історії менеджменту. Хрестоматія / упоряд. І. О. Слепцов. К. : Либідь, 1993. 304 с.
2. Гоголь Т. В. Методологічні підходи формування логістичної компетентності у майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту. *Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка*. Серія: Педагогічні науки. Кременець : ВЦ КОГПА імені Тараса Шевченка, 2022. Випуск 14. С. 18-28.
3. Дубревський Ю. М. Актуальність підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту до формування управлінської компетентності. *Педагогіка і психологія*. № 9, 2012. С. 39-43
4. Колчинський С. Я. Я – тренер. Київ : Здоров’я, 1974. 127 с.
5. Крикавський Є. В. Логістика : навчальний посібник. Львів : Вид-во Держ. у-ту «Львівська політехніка», 1999. 264 с.
6. Павлюк Є. О. Професійне становлення майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки : монографія. Хмельницький : ХНУ, 2016. 190 с.
7. Поручинська І. В., Поручинський В. І., Слащук А. М. Роль логістики у проведенні масових спортивних подій. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. № 23, 2022. С. 166-170.
8. Смирнов І. Г. Логістика: просторово-територіальний вимір : монографія. К. : ВГЛ Обрії, 2004. 335 с.
9. Хвищун Н. В. Сутність поняття «логістика»: ретроспективний аналіз. *Ефективна економіка*. 2012. № 11. С. 43-44.
10. Фандеєва А. Є. Теоретичні положення стратегічного управління людськими ресурсами. *БІЗНЕС ІНФОРМ*. № 11, 2012. С. 230-233

REFERENCES

1. Sleptsov, I. O. (1993). *Vchennia pro upravlinnia. Nauka upravliaty: z istorii menedzhmentu* [The doctrine of management. The science of management: from the history of management]: khrestomatiia. Kyiv, 304 p.

2. Hohol, T. V. (2021). Metodolohichni pidhody formuvannia lohistychnoi kompetentnosti u maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoi kultury i sportu [Methodological approaches to the formation of logistical competence in future specialists in physical education and sports]. *Naukovyi visnyk Kremenetskoii oblasnoii humanirarno-pedahohichnoii akademii imeni Tarasa Shevchenka. Seriya: Pedahohichni nauku*. No. 14. P. 18-28. [in Ukrainian]
3. Dubrevskiy, Yu. M. (2012). Aktualnist pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv fizychnoho vykhovannia i sportu do formuvannia upravlinskoii kompetentnosti [The relevance of training future physical education and sports specialists to develop managerial competence]. *Pedahohika i psykholohiia*. No. 9. P. 39-43. [in Ukrainian]
4. Kolchunskiy, S. Ya. (1974). Ya – trener [I am a trainer]. Kyiv, 127 p.
5. Krykavskiy, Ye. V. (1999). Lohistyka [Logistics]: navchalnyi posibnyk. Lviv, 264 p.
6. Pavliuk, Ye. O. (2016). Profesiine stanovlennia maibutnikh treneriv-vykladachiv u protsesi fakhovoi pidhotovky [Professional development of future teacher trainers in the process of professional training]: monohrafiia. Khmelnytskyi : KhNU, 190 p.
7. Poruchynska, I. V., & Poruchunskiy, V. I., & Slashchuk, A. M. (2022). Rol lohistyky u provedenni masovykh sportyvnykh podii [The role of logistics in holding mass sporting events]. *Ekonomichnyi visnyk NTUU «Kyivskiy politekhnichnyi instytut»*. No. 23, P. 166-170. [in Ukrainian]
8. Smyrnov, I. Kh. (2004). Lohistyka: prostorovo-terytorialnyi vymir [Logistics: spatial and territorial dimension]: monohrafiia. Kyiv, 335 p.
9. Khvyshchun, N. V. (2012). Sutnist poniattia «lohistyka»: retrospektyvnyi analiz [The essence of the concept of «logistics»: a retrospective analysis.]. *Efektivna ekonomika*. No. 11. P 43-44. [in Ukrainian]
10. Fandeeva, A. Ye. (2012). Teoretychni polozhennia stratehichonoho upravlinnya liudskymy resursamy [Theoretical principles of strategic human resource management]. *BIZNES INFORM*. No. 11. P. 230-233. [in Ukrainian].

T. P. PANYUK

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Professor, Head of the Department of Economics and Business Management,
Rivne State University of Humanities, Rivne, Ukraine
E-mail: panjuk@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-2494-6111>*

THE ROLE OF MANAGEMENT AND LOGISTICS IN THE PROFESSIONAL ACTIVITY OF A FUTURE TRAINER-TEACHER

Today, in addition to educational and training activities, a trainer-teacher must predict and determine trends in the development of physical culture and sports, have knowledge of service, transportation of sports equipment, organize transfers and accommodation of athletes in hotels or training bases, which are provided by mastering professional competencies while studying the basics of management and logistics. The article is devoted to the study of the features of the use of management and logistics in professional activities by future trainers-teachers. The importance of knowledge of management and logistics in professional coaching activities is emphasized. The theoretical and methodological aspects of training trainers in higher education institutions are analyzed. The scientific approaches to determining the essence of the concept of management are characterized: classical, systemic, behavioral, contingent, cybernetic, process, economic and innovative. The essence of the concept of «management» is generalized. The main areas of the managerial activity of a trainer-teacher are determined, namely: planning and organization of the educational process; coordination of the activities of students (athletes); assessment and control; pedagogical aspect; managerial functions; interaction with parents (for younger students); professional development. The scientific approaches to defining the essence of the concept of logistics are characterized: traditional, systemic, integrated, approach through management, through sustainable development, as a separate service. The essence of the concept of «logistics» is generalized. The main aspects of the importance of logistics in the work of a trainer-teacher are determined, including: organization of the educational and training process; material and technical support; logistics of trips and competitions; communication and coordination; use of modern digital technologies for monitoring and management of sports activities. The important role of management and logistics in the professional activities of a trainer-teacher is emphasized, as they ensure the effective organization of the educational and training process, rational allocation of resources, and the achievement of high sports results.

Key words: management, logistics, professional activity, future trainer-teacher.